

TEORIA E PRODHIMIT DHE PRODUKTIT MARXHINAL

Java 6

Alban Asllani, MSc, PhD Cand.
Universiteti AAB
alban.asllani@universitetiaab.com

I. Funkzioni i prodhimit në përiudha afatshkurtra

- Prodhimi është një proces me anën e të cilit burimet (faktoret e prodhimit) kthehen në të mira dhe shërbime të ndryshme, duke përdorur kombinime të caktuara të inputeve.
- Lidhja midis inputeve të përdorura dhe sasisë së produktit të marrë jepet me anën e funksionit të prodhimit .
- Funkzioni i prodhimit është një model në vetë, i cili shpjegohet me ndihmën e disa supozimeve.

- **Se pari**, supozohet se qëllimi i firmës është **maksimizimi i fitimit**.
- **Se dyti**, supozohet se firma përdor vetëm dy inpute: **punën dhe kapitalin** (Inputi punë supozohet madhësi e ndryshueshme, kurse inputi kapital madhësi e fiksuar).
- **Se treti**, firma vepron në një treg në konkurrencë të plotë si për produktin që prodhon dhe shet, ashtu edhe për fuqinë punëtore që punëson. Pra firma është **çmim pranuese në tregun e produkteve dhe pagëpranuese në tregun e firmës**.
- **Se katërti**, pagat përfaqësojnë të vetmin kosto të punës dhe puna që përdor firma **supozohet homogjene**, pra një njësi pune nuk dallon nga një njësi tjetër e saj.
- **Se pesti**, firma nuk e ndryshon **teknologjinë e përdorur**.

- Në bazë të këtyre supozimeve, mund të japim përkufizimin e funksionit të prodhimit:
- **Funksioni i prodhimit** shpreh lidhjen midis sasisë së inputeve të përdorura dhe produktit të prodhuar.

Analitikisht kjo lidhje jepet nga ekuacioni:

$$Q = f(\bar{K}, L)$$

Ku kemi:

Q = Madhësia e produktit

L = Variabli pune (e përdorur)

$\bar{K}$ = madhësia e kapitalit të fiksuar

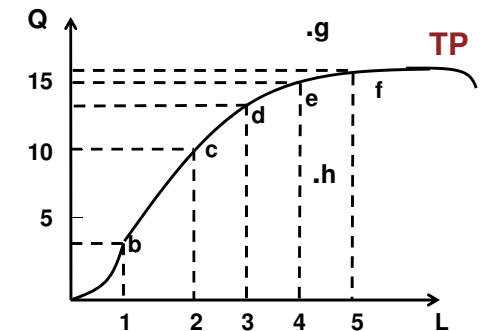
- Ne një periudhe afatshkurtër, kur madhësia e **kapitalit është e fiksuar** dhe puna merret si faktor variabël, **firma mund të prodhojë më shumë** produkte në qoftë se kontraktin më shumë punëtor.
- Funkzioni i prodhimit mund të paraqitet edhe në formë tabelare dhe grafike.
- Sasia e produktit të prodhuar nga kombinimi i inputit punë L dhe inputit kapital K quhet produkt total dhe simbolikisht shënohet me Q ose TP.

Funksioni i prodhimit

Shembull: prodhimi i kepuceve.

- Kur rritet numri i punetoreve (ose faktorit pune), rritet numri i palee të kepuceve të prodhuara.
- Lakorja TP paraqet maksimumin e produktit për çdo sasi të faktorit Pune të përdorur.
- Pikat në lakore tregojnë nivelet e arritshme të prodhimit, pikat sipër tregojnë nivelet të parritshme, kurse pikat nën lakoren TP tregojnë nivelet e arritshme por jo efikente të prodhimit.

	Puna (L)	Produkti total (Q)
a	0	0
b	1	4
c	2	10
d	3	13
e	4	15
f	5	16

Produkti marxhinal

- **Produkti marxhinal (MP)** i punës është ndryshimi në **produktin total (TP)** që rezulton nga një ndryshim në një njësi të sasisë së **punës (L)** së përdorur, duke mbajtur madhësinë e kapitalit konstante.
- Analitikisht produkti marxhinal jepet nga formula:

$$MP = \frac{\Delta TP}{\Delta L}$$

$$MP = \frac{13 - 10}{3 - 2}$$

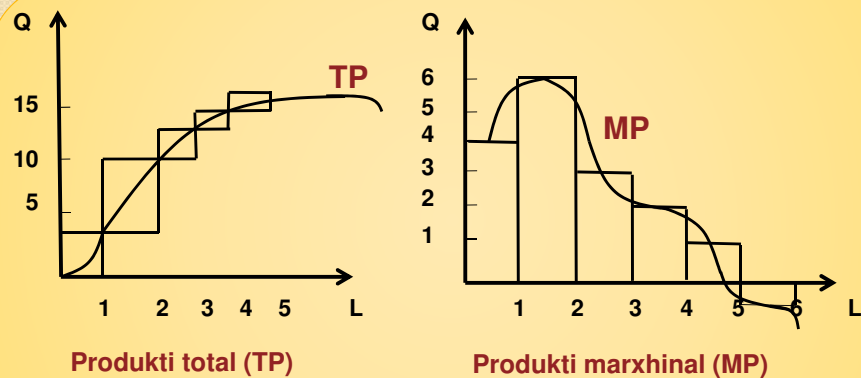
Psh. Nëse firma dëshiron të levizë nga prodhimi në pikën d në pikën c atëherë kemi:

Sa është MP nëse një firmë dëshiron të levizë nga pika **f** në **e**?

Produkti marxhinal

	Puna (L)	Produkti total (TP)	Produkti marxhinal (MP)
a	0	0	-
b	1	4	4
c	2	10	6
d	3	13	3
e	4	15	2
f	5	16	1

Produkti total dhe produkti marxhinal

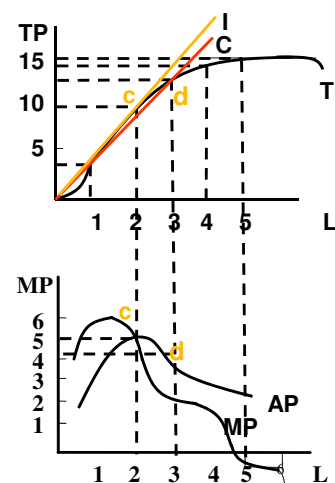
Produkti mesatar (AP)

- **Produkti mesatar (AP) llogaritet si raport i produktit total me njësitet e punës të përdorura**
  - për shembull, kur $TP = 10$ dhe $L = 2$, produkti mesatar do të jetë $AP = 10:2 = 5$
  - Pra, formula është: **$AP = TP/L$**

Produkti mesatar (AP)

	Puna (L)	Produkti total (TP)	Produkti Mesatar (AP)
			-
b	1	4	4.00
c	2	10	5.00
d	3	13	4.33
e	4	15	3.75
f	5	16	3.20

Kurba e produktit total, mesatar dhe marxhinal

II. Ligji i te ardhurave zbritëse

- **Sipas ligjit** të të ardhurave zbritëse, në qoftë se ndaj një sasive të dhëne të **faktorit të fiksuar (ne rastin tonë kapitalit)** shtohen njësi të njëpasnjëshme të një faktori të ndryshueshëm te prodhimit (ne rastin tone punës), produkti marxhinal dhe ai mesatar i faktorit të ndryshueshëm **eventualisht do te bien**.
- Mirëpo ky ligj vepron vetëm në **periudha afatshkurtra**, ku të paktën njëri nga faktorët e prodhimit **është i fiksuar dhe gjendja e teknologjisë është e pandryshueshme**.
- **Në qoftë se do të ndryshonte madhësia e kapitalit të përdorur apo gjendja e teknologjisë** së firmës, këto do ti kundërviheshin veprimit te ligjit të të ardhurave marxhinale zbritëse.

Ndryshimet ne faktoret e prodhimit

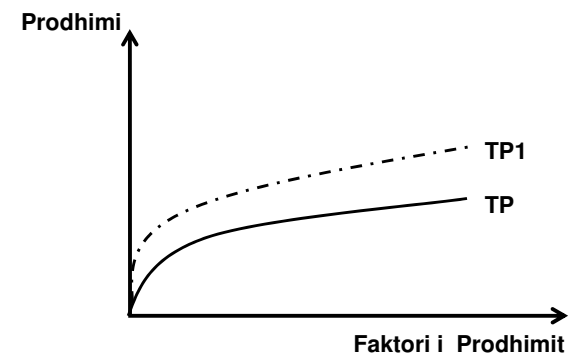
III. Te ardhurat e shkalles, koha dhe ndryshimet ne teknologji.

- Te ardhurat e shkalles pasqyrojnë **reagueshmerinë e produktit total** kur të gjitha inputet rriten në të njëjtin përpjesëtim.
- **Të ardhurat konstante te shkalles**, qe përfaqësojnë rastin kur ndryshimet përpjesëtimore ne te gjithë inputet qojnë në një rritje ne te njëjtin përpjesëtim në prodhim. (psh. Nese dyfishohen inputet e punes, tokes, kapitalit etj – dyfishohet edhe TP)
- **Të ardhurat zbritëse te shkalles** kur një rritje përpjestjimore ne te gjitha inputet qon ne një rritje ne përpjesëtim me te vogël ne produktin total. (psh. Kur nje femer rrit me 50% sasine e fares, punes dhe makinerive, por TP rritet me 40%)
- **Të ardhurat rritëse te shkalles** kur një rritje përjestimore ne te gjithë inputet qon ne një rritje ne përpjesëtim me te madh ne nivelin e produktit total. (psh. Kur nje femer rrit me 10% sasine e fares, punes dhe makinerive, por TP rritet me 15%)

Ndryshimet ne faktorin kohe

- Po ashtu edhe **faktori kohë** është mjaftë i nevojshëm për te marrë vendime te drejta sepse prodhimi dhe planifikimi i tij kërkojnë kohë:
  - **Periudha momentale**, gjate se cilës prodhimi, pra edhe te gjithë faktorët e prodhimit janë të fiksuar.
  - **Periudha afatshkurtër**, gjate se cilës firma munde te shtoje prodhimin duke ndryshuar faktorët e ndryshueshëm te prodhimit, ndërkohë qe mbetet konstant te paktën njëri prej tyre.
  - **Periudha afatgjate**, gjate se cilës te gjithë faktorët e prodhimit bëhen te ndryshueshëm.
  - Nganjëherë dallohen edhe **periudha shumë afatgjate**, gjatë të cilave ndryshon edhe teknologjia e prodhimit

Ndryshimet në teknologji

IV. Funkzioni i prodhimit ne periudha afatgjata

- Meqenëse firma mund të ndryshojë madhësinë e të gjitha burimeve në periudha afatgjata, zgjedhjet që hapen para saj janë më të shumta sesa në periudha afatshkurtra.

Njësitë e kapitalit	6	24	35	42	47	51	54
	5	23	32	39	44	48	51
	4	20	28	35	40	44	47
	3	17	24	30	35	39	42
	2	14	19	24	28	32	35
	1	5	12	18	21	23	24
		1	2	3	4	5	6
Njësitë e punës							

IV. Funkzioni i prodhimit ne periudha afatgjata

- Meqenëse firma mund të ndryshojë madhësinë e të gjitha burimeve në periudha afatgjata, zgjedhjet që hapen para saj janë më të shumta sesa në periudha afatshkurtra.

Njësitë e kapitalit	6	24	Funksioni i prodhimit ne periudha afatgjata shpreh lidhjen midis kombinimeve te ndryshme te inputeve dhe madhësisë maksimale te produktit qe mund te realizohet me këto kombinime, me një gjendje te dhënë te teknologjisë									
	5	23										
	4	20										
	3	17										
	2	14						19	24	28	32	35
	1	5						12	18	21	23	24
		1						2	3	4	5	6
Njësitë e punës												

Lind pyetja:

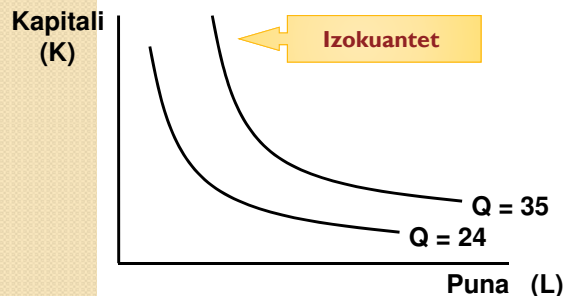
- **Cili është kombinimi me i mire i inputeve** pune dhe kapital qe duhet te zgjedhe firma, pra qe i siguron asaj **maksimumin e fitimit?**
- Për ti dhënë përgjigje kësaj pyetje, duhet paraprakisht te njihemi me disa koncepte re reja, sikurse janë vijat **barazsasi dhe vijat barazkosto.**
- Po i referohemi shembullit të mësipërm.

Vijat barazsasi (Izokuantet)

- Izokuanti përfaqëson tërësinë e kombinimeve te ndryshme te punës dhe te kapitalit që japin sasi te barabarta produkti.
- Në këtë mënyre, një izokuant tregon metodat alternative për prodhimin e një sasi te dhënë produkti

Vijat barazsasi (Izokuantet)

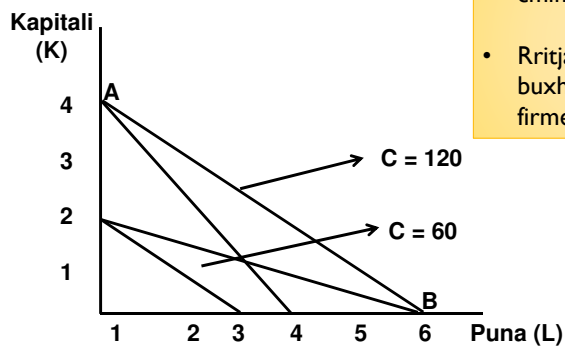

- Izokuantet kanë pjerrësi negative,
- Ato janë konvekse ndaj origjinës,
- Izokuantet që shprehin nivele të ndryshme prodhimi nuk priten me njëri tjetrin
- Izokuantet që ndodhen më larg origjinës përfaqësojnë nivele më të larta prodhimi.

Vijat barazkosto (izokosto)

- Për te përcaktuar metodën **me efçiente te prodhimit** për çdo nivel te dhëne, duhet te gjejmë kombinim me kosto me te ulet te inputeve.
- Për te gjetur këtë kombinim, kur te dy faktorët janë te ndryshueshëm, **duhet te dimë çmimet e faktorëve.**
- Le te supozojmë se çmimi i punës është 20 euro për njësi dhe çmimi i kapitalit 30 euro për njësi. Firma planifikon te shpenzoje 120 euro për te blere këto dy inpute.

Vijat barazkosto (Izokostot)

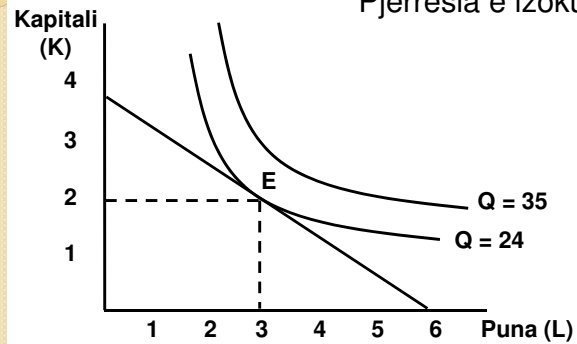
- Rritja ose Ulja e cmimeve te faktoreve
- Rritja ose ulja e buxhetit shpenzues te firmes

Zgjedhja kosto minimizuese

- Për te gjetur kombinimin e inputeve qe jep nivelin me te ulet te kostove për prodhimin, për shembull te **24 njësive produkt**, duhet t'u referohemi njëkohësisht izokuanteve dhe izokostove.
- Ne qofte se firma dëshiron te prodhoje 24 njësi produkt me koston me te ulet te mundshme, ajo e realizon këtë duke përdorur kombinimin e inputeve qe i përket pikës E, **pikërisht 2 njësi kapitali dhe 3 njësi pune.**

Minimizimi i kostove

Pjerresia e izokuantit jepet nga:

$$\frac{MP_L}{MP_K} = \frac{P_L}{P_K}$$

Ku kemi:

MP_L dhe MP_K , produktet marzhinale te punes dhe kapitalit,
 P_L dhe P_K jane cmimet e ketyre inputeve

Literatura

- Mançellari, Hadëri (2007), "Hyrje në Ekonomi" Pegi Tiranë; Kreu 6, faqe 100-115
- Ligjeratat dhe Ushtrimet

PYETJE???

